

MEMORIJALNI PARK
DUDIK
VUKOVAR

RADNIČKI DOM
VUKOVAR

Zdenka BULJAN
Ružica MARIĆ

**RADNIČKI DOM
MEMORIJALNI
PARK DUDIK**

Vukovar

Turistički vodič
1984.

Turistički vodiči
Biblioteka
SPOMENICI REVOLUCIJE

AUTORI TEKSTA

Zdenka Buljan
Ružica Marić

RECENZENTI

Gradski muzej Vukovar
Gojko Jokić

IZDAVAČI

Općinsko vijeće Saveza sindikata Hrvatske Vukovar, SIZ kulture općine Vukovar, Gradski muzej Vukovar, NIŠRO Turistička štampa Beograd

ZA IZDAVAČE

Stevan Grbatinić
Mirosljub Maksimović-Markštajn

UREDNIK

Tanja Rović

SNIMCI

Stjepan Ninković

TIRAŽ

20.000 primjeraka
svibanj 1984. g.

ŠTAMPA

BIGZ, Beograd

*Na prvoj korici: Radnički dom u Vukovaru
Na posljednjoj korici: Memorijalni park Dudik*

Biblioteci turističkih vodiča SPOMENICI REVOLUCIJE dodijeljena je ZLATNA PLAKETA na Devetom međunarodnom sajmu turizma i sporta 78. u Sarajevu, marta 1978. godine

Drug Tito u posjeti Spomen-muzeju Drugog kongresa KPJ; 5. ožujak 1965. g.

Duge su revolucionarne tradicije Vukovara, a takođe povijesne. Upravo ova knjiga govori o dva najznačajnija spomenika koji se odnose na revolucionarni radnički pokret i narodnooslobodilačku borbu. U prvom dijelu dato je najvažnije o prijeratnom revolucionarnom radničkom pokretu, Radničkom domu, Drugom kongresu Komunističke partije Jugoslavije, revolucionaru Stjepanu Supancu, kao i o Vukovaru i okolici u narodnooslobodilačkoj borbi s posebnim osvrtom na događaje u Dudiku.

Drugi dio sadrži najznačajnije spomenike i spomen-obilježja bogate revolucionarne prošlosti. Slijede kraći pregled starije povijesti Vukovara i okolice, prahistorijske Vučedolske kulture i najznačajnijih kulturno-povijesnih spomenika, te informacije o Vukovaru danas s detaljnim uvidom u najatraktivnije turističke lokalitete.

REVOLUCIONARNI PROCESI

Počeci radničkog pokreta u Vukovaru vezani su za kraj 19. stoljeća, za 1895. godinu kada je osnovan Klub socijal-demokratske stranke Hrvatske i Slavonije.

Vukovar je u to vrijeme središte Županije srijemske i važan administrativni centar. U gradu živi sedam veleposjednika, u čijem je vlasništvu 44% ukupnih površina zemlje. Ostatak pripada ostalom dijelu stanovništva, koje ne može zadovoljiti ni svoje osnovne potrebe, pa se orijentira na grad u kojem dolazi do laganog razvitka industrije. Postojeća socijalna struktura utjecala je na ubrzan razvitak radničkog pokreta.

Prvi javni i politički akt Kluba socijal-demokratske stranke, bio je pozdravni brzojav upućen 1. maja 1895. godine prvomajskoj proslavi u Zagrebu, sa slijedećim sadržajem: „Zaključkom koji danas stvorite priključujemo se i mi u Vukovaru usklikom: Živila međunarodna misao cijeloga svijeta“. Klub socijal-demokratske stranke u Vukovaru za dvije godine svojeg rada naglo je razvio djelatnost, što je zabrinulo vlasti i veleposjednike.

U selu Marinci, koje je tada pripadalo vukovarskom kotaru, buknuła je 1897. godine „Marinačka buna“. U njenom ugušenju sudjelovala je regularna vojska. Učesnici, njih 57 predati su Sudbenom stolu u Osijeku, a vođa Stevo Veljin osuđen je na tri godine robije.

Radnici su se borili za priznavanje najelementarnijih uvjeta za život, za ostvarenje osmosatnog radnog vremena, za veće nadnice, tjedni odmor i drugo. Uspon vukovarskog radničkog pokreta, prekinut je početkom prvog svjetskog rata.

Nakon završetka rata, veliki utjecaj na razvitak radničkog pokreta uopće imala je pobjeda oktobarske revolucije. Situacija u zemlji bila je vrlo teška, nastavljeni su teror i eksploatacija radnika i seljaka, ali sada od strane domaće buržoazije. Novoosnovana država Kraljevina SHS, ozakonila je klasnu i nacionalnu nejednakost. Pod takvim uvjetima prioritetan zadatak radničke klase Jugoslavije je bio ujedinjenje partijskog i sindikalnog pokreta, čije je članstvo u Hrvatskoj i Slavoniji bilo lijevo orijentirano, dok je partijsko rukovodstvo ostalo vjerno Drugoj internacionali i surađivalo s buržoazijom, o čemu svjedoči i njihovo prisustvo u jugoslavenskoj vladi. Članstvo je bilo protiv takve politike Glavnog odbora, koji je zbog toga sazvao Zemaljsku konferenciju. Namjera je bila da se rasčisti s revolucionarnim dijelom stranke, koji traži Kongres ujedinjenja i primjenu revolucionarne taktike i metode klasne borbe. Povodom sazivanja ove konferencije u Vukovaru se održava velika javna skupština Socijal-demokratske stranke, kojoj je prisustvovalo oko 1.500 osoba. Izabrano je osam delegata za Zemaljsku konferenciju u Zagrebu. Vukovarski delegati ostali su dosljedni ljevičari. Zajedno sa ostalim formirali su Akcioni odbor, sa zadatkom da radi na ujedinjenju partijskog i sindikalnog pokreta cijele zemlje. Poslije zagrebačke konferencije u Vukovaru je sazvana skupština Socijal-demokratske stranke, na kojoj su delegati podnijeli izvještaj. Oni su usvojili stavove lijevice i izabrali novo rukovodstvo, a za predsjednika Pavla Luketića, umjesto Stjepana Gasera (zastupao stavove

desnice). Gaser je htio osnovati odvojenu partijsku organizaciju. U tome nije uspio, kompromitirao se pred radnicima i isključen je iz socijal-demokratske stranke.

Upravo u to vrijeme stigao je proglas Glavnog odbora Socijal-demokratske stranke u kojem se negoduje zbog sazivanja Kongresa ujedinjenja sazvanog u Slavonskom Brodu za 20—22. travnja 1919. godine. Nikola Smoljanović, tajnik Mjesne organizacije Socijal-demokratske partije, upoznao je s ovim Proglasom organizaciju koja se intenzivno pripremala za ovaj Kongres prema uputima Akcionog odbora lijevice. Nakon žučnih rasprava izabrani su delegati za Kongres — Nikola Smoljanović, Stevo Dejak i Jovan Šipoš.

Kongres je održan u Beogradu od 20—23. travnja 1919. godine. Na njemu je, između ostalog, osuđena suradnja desnih socijalista s buržoazskim strankama, donesen je Statut, Akcioni program, i prihvaćen novi naziv Socijalistička radnička partije Jugoslavije (komunista).

Mjesna partijska organizacija se vrlo brzo uključila u novoosnovanu partiju. O tome svjedoče podaci iz blagajničkog dnevnika: „1.V 1919. godine pristup Socijalističkoj Radničkoj partiji Komunista“. Već od 1. svibnja pokreće list „Radnička straža“, koji izlazi tjedno. Ubrzo nakon izlaženja lista uhapšen je glavni urednik Nikola Smoljanović. Od tada počinje aktivno djelovanje Stjepana Supanca.

Stjepan Supanc

Stjepan Supanc je rođen u Vukovaru 1891. godine. Po završetku graditeljske škole u Zagrebu radi u Zadru i Crikvenici kao nastavnik na tečaju za klesare. Početkom prvog svjetskog rata nalazi se na odsluženju vojnog roka. Kao vojnik austrougarske vojske odlazi na ruski front. Ubrzo se predaje Rusima, jer se ne želi boriti na strani omrznute Austro-Ugarske. Poslije predaje postaje član Dobrovoljačkog korpusa. Ističe se u borbama na Dobruđi i biva odlikovan jednim od najviših ordena u srpskoj vojsci „Bijelim orlom s mačevima petog stepena“, („Radnička straža“, 23.X 1920.). Uskoro istupa iz Dobrovoljačkog korpusa, u kojem je došlo do sukoba oko pitanja načina i oblika ujedinjenja jugoslavenskih naroda. Ruska buržoazija je to okarakterizirala kao boljševički akt, pa je Supanc uhapšen. U zatvoru se upoznaje s boljševičkim programom i prihvaća ga. Po izbijanju oktobarske revolucije 1917. godine on postaje aktivan suradnik boljševika. Nakon završetka rata vraća se u zemlju i koristi stečena iskustva iz revolucije. On zanemaruje svoje zanimanje graditelja, i prerasta u radničkog revolucionara.

Radnički dom

Jedan od prvih zadataka bila je kupovina „Grand hotela“ za radnički dom. Osnovana je zadruga Radnički dom. Sredinom ožujka 1919. godine Mjesna organizacija socijal-demokratske stranke u Vukovaru, donijela je odluku da kupi „Grand hotel“ od sredstava dobijenih prodajom zadružnih udjela. Prvi poziv Odbora za utemeljenje zadruge Radnički dom, objavljen je 27. ožujka 1919. godine u listu „Novo doba“. Odmah se pristupilo prodaji

Stjepan Supanc

Radnički dom

zadružnih udjela, pa je vlasniku isplaćena prva rata od 100.000 kruna, a ostatak duga do ukupne cijene od 700.000 kruna, osigurao je Supanc pomoću kredita.

Vukovarska buržoazija se nadala da bez njene pomoći radnici neće osigurati potrebna sredstva za otkup „Grand hotela“, ali radnici su ocijenili namjere buržoazije, pa su im ograničili prodaju udjela.

Pored svih poteškoća radnici Vukovara i okolice, uspjeli su osigurati potrebna sredstva za kupovinu hotela, koji je 1. srpnja prešao u ruke radnika, postao njihovo vlasništvo pod nazivom Radnički dom. Oduševljenje radnika ovom kupovinom izraženo je u listu „Radnička straža“ (broj 2 od 11.V 1919.), gdje se kaže: „Nisu mislili oni radnici koji su nekoć zgradu zidali, da su je za svoje drugove radnike zidali. I tako se vukovarski radnici mogu ponositi da je njihov dom najveći i najljepši u cijeloj Jugoslaviji“.

Radnički dom, ili bivši „Grand hotel“, sagradio je veleposjednik Aleksa Paunović, po projektu Vladimira Nikolića. Gradnja je trajala od 1895—1897. godine. Pored ugostiteljskih sadržaja imao je i kazališnu dvoranu. Porodica Paunović davala je hotel u zakup. Godine 1918. prodala ga je Miši Gottfried, od koga je kasnije otkupljen.

Iz sadržaja proglasa koji je izdao Mjesni odbor partije, kao utemeljitelj zadruga, može se zaključiti što je motiviralo radnike da kupe „Grand hotel“ za radnički dom. Proglas je bio upućen radnicima. U njemu se kaže: „Radnici i radnice žele da što prije dignu Radnički dom samo zato, da imaju prostorije u kojima će se moći sastajati da čitaju, uče, naobražavaju se i podupiru jedan drugoga, takom da se neće moći radničkoj klasi predbaciti da je zaostala i da nema smisla za dobrotu, ljepotu i pošten rad. Radnički dom bit će ne samo središte, za sve radničke organizacije, već i za uređenje analfabetskih tečajeva, naobrazbenih predavanja organizovanju i podizanju drugih kulturnih institucija kao na pr. diletantskih društava, kinematografa, pučke knjižnice i čitaonice, a konačno da radništvo može i jeftinije izlaziti i

Učesnici Drugog kongresa KPJ

konzumne zadruge i svega onoga što unapređuje moralni i materijalni položaj radničke klase i čine tako radništvo sposobnim da u narodnom životu može zauzeti onaj položaj koji traži današnji demokratski duh vremena“.

Dom je postao mjesto sakupljanja i političkog i kulturno-prosvjetnog djelovanja radnika. U njemu su bili smješteni Mjesna partijska organizacija, Mjesno sindikalno vijeće, strukovni sindikati, komunistička knjižnica i čitaonica, uredništva lista „Radnička straža“ i humorističkog lista „Trnje“, te ravnateljstva Zadruga Radnički dom. U velikoj su dvorani održavani sastanci, protestni zborovi, kulturno-zabavne manifestacije.

Idejni vođa i pokretač svih značajnijih akcija u vukovarskom radničkom pokretu bio je Stjepan Supanc. Njegova je sposobnost došla do izražaja i u pripremama za izbore za općinsku upravu. Prisustvovao je mnogim sastancima u gradu i selima, isticao potrebu sudjelovanja na izborima i ukazivao na snagu partijskih organizacija u suprotstavljanju buržoaskim strankama. Mjesna partijska organizacija imala je značajan utjecaj na rad u selima, o čemu svjedoče i napisi „Na posao na sela“ i „Drugovima seljacima“, objavljeni u glasilu „Radnička straža“ od 22.XI 1919. i 27.III 1920. godine. Aktivnost organizacije je bila veoma plodna što su potvrdili izborni rezultati — Komunistička lista je dobila 12 zastupničkih mjesta, a dvije ostale (Hrvatske zajedničke Radikalne stranke) zajedno 12.

Drugi kongres KPJ

Nakon izbora, vukovarska partijska organizacija se angažirala na pripremama Drugog kongresa KPJ. Odluku Centralnog partijskog vijeća da se kongres održi u Vukovaru, komunisti su doživjeli kao veliko priznanje.

Mjesna organizacija SRPJ (k) Vukovara, imala je 1.500 članova, koji su izbornim uspjesima dokazali da su sposobni za tako odgovoran zadatak kao što je organizacija Drugog kongresa SRPJ (k). Mjesec dana vršila je pripreme

da osigura prijatan boravak delegatima. O atmosferi uoči održavanja Kongresa, najrečitije govori list „Radnička strana“ (19.VI 1920.). U uvodniku „Zdravo drugovi“ piše: „Vukovarski proleterijat zapala je rijetka sreća. U nedelju 20. o. mj. on će u svojoj sredini primiti delegate komunističke partije iz svih krajeva Jugoslavije koji dolaze na II Partijski kongres“.

U želji da se delegatima osigura normalan rad i izbjegnju moguće provokacije, angažirano je oko dvije stotine „crvenih redara“. Budnost je bila neophodna, kada se zna da su za cijelo vrijeme rada kongresa bile angažirane dvije čete vojnika i pedeset žandarma. Komunisti Vukovara, želeći da zasjene neprijatan doček koji je priredila buržoazija, angažirali su radničko pjevačko društvo „Plamen“, čiji su članovi dočekali delegate iz Srbije i Vojvodine, pjesmama: „Zdravo da ste hrabri borci“ i „Živo biju srca naša“.

Kongres je počeo 20. i trajao do 25. lipnja. Prisustvovala su 374 delegata i predstavljali više od 60.000 članova SRPJ (k). Delegati domaćina bili su Stjepan Supanc, Jovan Šipoš, Petar Junčec, Josip Ajetić, Franjo Hauptert, Marija Rakić, Julijana Šaban i Elizabeta Magić. Sam Stjepan Supanc, koji je aktivno sudjelovao u organizaciji Kongresa, je napravio i plan Vukovara, da bi se delegati u gradu bolje snašli. Vukovarski delegati su zastupali stavove svoje organizacije. Oni su bili za nepomirljivu klasnu borbu, a protiv oportunističkog centrumaškog stava.

Delegati Drugog kongresa SRPJ (k), i pored pritiska buržoazije, dokazali su snagu revolucionarnog radničkog pokreta. Usvojili su program koji polazi od činjenice da kapitalizam proživljava krizu, i da se KPJ mora boriti za uspostavljanje socijalističkog društvenog uređenja. U želji da istakne svoj budući revolucionarni karakter, SRPJ (k) na kongresu prihvaća novi naziv — Komunistička partija Jugoslavije (KPJ).

Organiziranje Drugog kongresa bio je još jedan uspješno obavljen zadatak Mjesne partijske organizacije. To potvrđuje i priznanje predsjedništva Kongresa: „Predsjedništvo Kongresa ovim pismom hoće da Vam svima i celoj ovdashnjoj organizaciji izjavi zasluženno priznanje za vaš požrtvovan rad na izvođenju organizacije Kongresa. Naše je mišljenje i celog Kongresa da ste vi vršili svoju partijsku dužnost, ali da je to vršenje dužnosti obavljeno tako ozbiljno i savjesno da nas sve to zadužuje punim priznanjem i pohvalom. — Vukovar 25. juna 1920. — Za predsjedništvo Kongresa — P. Pavlović, Jakov Lastrić, A. Tajkov, Obren Kosnić“.

Pobjeda komunista na izborima

Prvi slijedeći važni zadaci na kojima su se angažirali komunisti Vukovara, bili su izbori za općinsku upravu i Ustavotvornu skupštinu. Na izborima za općinsku upravu izabrano je 13 komunističkih zastupnika, i 11 zastupnika građanskih stranaka. Predstavljalo je to veliki uspjeh komunista, koji buržoazija nije mogla prihvatiti. Zbog toga donosi odluku da se izbori ponište. Na izborima za Ustavotvornu skupštinu, na kandidacionoj listi Županije srijemske, bio je Stjepan Supanc, a nosilac liste Nikola Grulović.

Zapažena akcija proletarijata bila je i onemogućavanje dolaska u Vukovar vrangelovaca, protivnika sovjetske vlasti.

U vrijeme intenzivne aktivnosti komunista, uslijedilo je donošenje obznanе, koja je bila veliki udarac za radnički pokret. Ozakonila je najbrutalniju borbu protiv radnika, a posebno komunista. Vukovarski komunisti, na čelu s Stjepanom Supancem smatrali su da će odmah uslijediti otpor buržoaziji. Održali su ilegalnu konferenciju na kojoj je odlučeno da se formiraju novi ilegalni organi, pokrene ilegalni list „Juriš“, i čekaju odluke centralnih organa. Na ovom sastanku, pala je prva žrtva obznanе, vođa radničkog pokreta Vukovara drug Stjepan Supanc. Njegov pogreb obavljen je u tajnosti, jer su vlasti strahovale da će se pretvoriti u demonstracije. Posjećujući grob Stjepana Supanca radnici su izražavali svoju odanost i ljubav poginulom drugu.

Doprinos Stjepana Supanca revolucionarnom radničkom pokretu Vukovara bio je zaista velik. O tome svjedoče i napisi buržoaskih listova, u kojima stoji da je bio pošten, talentiran, spreman za svaku borbu i žrtvu, i da se do kraja borio za svoje ideale. O liku i ulozi Supanca u revolucionarnom radničkom pokretu urezana je pjesma na njegovom grobu — „Spomen pokojnog Supanca na grobu“.

Najcjelovitiju ocjenu o revolucionarnom radničkom pokretu u Vukovaru i o Stjepanu Supancu dao je Josip Cazi: „Smrt Stjepana Supanca teško je pogodila proletarijat Vukovara. Svi su duboko osjećali, da je smrću Supanca nestao pravi revolucionarni vođa i otac pokreta, kojega su podjednako voljeli svi članovi Partije, svi skojevci, a najmlađi komunisti, članovi dječje grupe „Budućnost“ ga upravo obožavali. Nema sumnje, da radnička klasa Vukovara ima svoju revolucionarnu tradiciju. U toj tradiciji godine 1919. i 1920. ispisane su zlatnim slovima. Organizacije radničke klase Vukovara tih godina mogle su se staviti u red s najboljim partijskim i sindikalnim i drugim društvenim organizacijama naše zemlje. Tada je radni narod Vukovara razvio takvu solidarnost svoje organizacije i takvu borbenost svojih redova, da je među njima snažna i borbena figura Stjepana Supanca mogla doći do punog revolucionarnog izražaja i sjaja“. (J. Cazi: „Vukovar u klasnoj borbi“, Zagreb 1955. godine, str. 170.).

Poslije obznanе

Pod pritiskom buržoazije, koji je uslijedio nakon donošenja obznanе, jenjava polet radničkog pokreta. Radnicima je na beskrupulozan način oduzet Radnički dom, a partijska organizacija je prešla u ilegalnost.

Razvojem tekstilne i obučarske industrije u Vukovaru i Borovu, povećava se broj industrijskog proletarijata i obnavlja se rad partijskih organizacija. U tom pogledu najviše se angažirao revolucionar Josip Cazi, zaposlen u tvornici „Bata“ u Borovu. Nove partijske organizacije su djelovale u okviru Ujedinjenog radničkog sindikalnog saveza. Veliki udarac za partijsku organizaciju bila je provala 1936. godine, kada su uhapšena 23 komunista. Unatoč svim pritiscima, komunisti Vukovara i okolice održali su revolucionarni kontinuitet i s ostalim progresivnim snagama uključili se u narodnooslobodilačku borbu od početka ustanka 1941. godine.

Spomen-park Dudik

STRATIŠTE NA DUDIKU

„Ime Dudika nije upisano ni u jednu geografsku kartu. Ime Dudika živo je uklesano u srca mnogih ljudi. I mnogih majki sremačkih i slavonskih, koje svoje poslednje večeri provode u tihom razgovoru s mrtvim porodom što ga zločin u Dudiku otrže s grudi života“

Dorđe Radišić.

Pristupanje paktu sila osovine, od strane vlade Cvetković-Maček 25. marta 1941. godine, izazvalo je poznate dvadesetsedmo martovske demonstracije. Ovi događaji zatekli su nespremljenu malobrojnu vukovarsku partijsku organizaciju. Unatoč tome na stadionu u Borovu okupilo se oko 5.000 radnika koji su protestirali protiv pristupa Jugoslavije ovom paktu.

Neposredno nakon osnivanja tzv. Nezavisne države Hrvatske, ustaše su, uz saglasnost okupatora, osnovale Veliku župu Vuka s upravom u Vukovaru, na čelu koje je bio župan Jakob Eliker. Velika župa Vuka obuhvatala je deset kota: a (Vukovar, Vinkovci, Županja, Šid, Ilok, Irig, Sremska Mitrovica, Ruma, Stara Pazova i Zemun), sedam gradova, 156 općina, i bila je najveća i privredno najrazvijenija u tzv. NDH. Osnivanjem župe koncentrisane su velike neprijateljske snage u Vukovaru.

Prva akcija komunista na ovom području bila je političkog karaktera. Pred 1. maj 1941. godine, Đoko Patković i desetak omladinaca iz Bobote, postavili su na kapije i stubove crvene barjačiće i zvijezde petokrake. Nakon te akcije, u Borovu su rastureni leci s odlukama Majskog savjetovanja CK KPJ u Zagrebu. Odmah je uslijedilo hapšenje komunista i petoro ih je strijeljano.

10

Ekshumacija u Dudiku

Prvo strijeljanje

Progoni komunista nisu obeshrabrili ljude ovoga kraja. Tako je Đoko Patković radio na organiziranju ustanka u Boboti, Pačetinu, Veri, Bršadinu, Borovu i Mikluševcima. Slavka Matić, Stevo Čonić i Đoko Patković su 25. srpnja 1941. godine, noseći sanitetski materijal, sreli dvojicu ustaša, i tada je Patković ispalio prve hite i ranio ih. Već drugi dan uslijedilo je hapšenje mještana Bobote. Njih 45 je dovedeno u Vukovar, pred Pokretni prijeki sud. Prema odluci suda, 15 ih je osuđeno na smrt strijeljanjem, a 30 upućeno u logor. Strijeljanje nevinih ljudi sela Bobote izvršeno je 31. srpnja 1941. godine, na Dudiku.

Dudik je pašnjak površine oko 800m², zasaden dudovima, po kojima je i dobio naziv. Do rata je služio za ispašu stoke, a u toku rata postao stratište rodoljuba, koji su se borili protiv okupatora i domaćih izdajica.

Nakon strijeljanja mještana sela Bobota, raspisana je potjernica za Đokom Patkovićem. Ali akcije neprijatelja samo su doprinijele svakodnevnom odlasku pojedinaca u partizane. Tako su se pored ljudi iz Bršadina, Bobote i Bijelog Brda, grupi priključili u kolovozu 1941. godine ing. Vjekoslav Bakulić, Gertruda Švarc i Josip Grancarić, članovi Okružnog komiteta KPH za Osijek.

Diverzantska djelovanja ove partizanske grupe ubrzo su učestala. Jedna od akcija bio je otvoreni sukob sa neprijateljem 20. rujna 1941. godine na cesti za Osijek, nedaleko od Klise. Tom prilikom su poginuli Gertruda Švarc i ing. Vjekoslav Bakulić.

Intenzivnijoj aktivnosti partizanske grupe pridonijelo je djelovanje Drage Marušića, člana CK KP Hrvatske. Na sve organiziraniji otpor naroda, okupatori i domaće izdajice odgovorili su pojačanim terorom. Ubrzo je

11

OGLAS

Navedi Prezid. sud. broj u članu 11. Zakona 862. o sudstvu i Vukovar, zatvor i Dudiću.

OSUDU

1. **Stefo Polarec**, prez. vjst. 22 g. st. rođen u Bukovici,
2. **Milanko Polarec**, prez. vjst. 27 g. st. rođen u Makovu,
3. **Stevica Zvečić**, prez. vjst. 24 g. st. rođen u Vojkovici,
4. **Leposava Lukić**, prez. vjst. 30 g. st. rođen u N. Karlovcu,
5. **Zvako Papović**, prez. vjst. 39 g. st. rođen u Opatcu,
6. **Todor Lukanić**, prez. vjst. 30 g. st. rođen u N. Karlovcu,
7. **Đuro Šušić**, prez. vjst. 33 g. st. rođen u N. Karlovcu,
8. **Zora Mihajević**, prez. vjst. 41 g. st. rođen u Peršici,
9. **Mitar Ziković**, prez. vjst. 25 g. st. rođen u N. Karlovcu,
10. **Stanko Đukić**, prez. vjst. 27 g. st. rođen u N. Karlovcu,
11. **Đorđko Marčić**, prez. vjst. 31 g. st. rođen u N. Karlovcu,
12. **Vukoslav Bačić**, prez. vjst. 23 g. st. rođen u Kuzmina,
13. **Radovan Đukić**, prez. vjst. 29 g. st. rođen u Kuzmina,
14. **Milada Đukić**, prez. vjst. 36 g. st. rođen u Kuzmina,
15. **Elizabeta Đukić**, prez. vjst. 43 g. st. rođen u Kuzmina,
16. **Lazar Đukić**, prez. vjst. 42 g. st. rođen u Kuzmina,
17. **Živan Ruzarac**, prez. vjst. 36 g. st. rođen u Dudiću.

prezid. sud. broj u članu 11. Zakona 862. o sudstvu i Vukovar, zatvor i Dudiću.

Vukovar, 13. kolovoza 1942.

U ime Vrhovnog sudstva
Veliki župnik Vuka

OGLAS

Navedi Prezid. sud. broj u članu 11. Zakona 862. o sudstvu i Vukovar, zatvor i Dudiću.

OSUDU

1. **Milovan Ladjević**, pravoslavac vjst. 43 g. st. u Slavoniji,
2. **Jovan Radošević**, pravoslavac vjst. 36 g. st. u Slavoniji,
3. **Vatro Džamalić**, pravoslavac vjst. 36 g. st. u Slavoniji,
4. **Milo Radošević**, pravoslavac vjst. 29 g. st. u Slavoniji,
5. **Jovan Radošević**, pravoslavac vjst. 27 g. st. u Slavoniji,
6. **Milan Radošević**, pravoslavac vjst. 23 g. st. u Slavoniji,
7. **Milan Radošević**, pravoslavac vjst. 23 g. st. u Slavoniji,
8. **Milan Radošević**, pravoslavac vjst. 23 g. st. u Slavoniji.

preglednik sud. presuda.

U ime Vrhovnog sudstva i Vukovar, zatvor i Dudiću.

Vukovar, 13. kolovoza 1942.

U ime Vrhovnog sudstva
Veliki župnik Vuka

Presude o strijeljanju

uslijedilo ponovno strijeljanje na Dudiku. U vrlo kratkom vremenu, točnije od 6—8. prosinca 1941. godine, uhapšeno je 25 lica, koja su dovedena u vukovarski zatvor i saslušavana. To su bili mještani Negoslavaca, Bršadina i Borova. U zatvoru je sprovedena formalna istraga, s ciljem da se dođe do podataka koji bi neprijatelju koristili u daljoj akciji. Optuženima se uglavnom pripisivalo, da su surađivali s Đokom Patkovićem, Ivanom Čavarom, da su prisustvovali sastanku organiziranom u kući Dušana Plešača, i da su bili upoznati sa radom braće Đurđević. Suđenje ovoj grupi održano je 14. siječnja 1942. godine. Po odluci Prijekog suda, od 25 optuženih, 20 ih je osuđeno na smrt strijeljanjem, a presuda izvršena 17. siječnja 1942. godine na Dudiku. Osuđeni su, u posljednjim trenucima, prema riječima očevidaca, izvikivali: „Živjela Komunistička partija Jugoslavije! Dole krvnici!“

Drugi dan nakon navedenog suđenja, 15. siječnja 1942. godine počelo je prvo suđenje, poznate kao „Pazovački slučaj“. Optuženima se pripisivala suradnja s Jankom Čmelikom, članom Okružnog komiteta KPJ za Srijem, članstvo u SKOJ-u, i komunistička propaganda. Od 25 optuženih 14 ih je strijeljano na Dudiku.

Posebno je zapaženo bilo strijeljanje grupe Petrovaradinaca, koje je uslijedilo neposredno poslije strijeljanja mještana Bobote. Među strijeljanima bilo je 16 Hrvata, 12 Srba, dva Nijemca i po jedan Mađar, Slovak i Rus. U oglasu stoji da je Župska redarstvena oblast u Vukovaru, otkrila jedno komunističko društvo, koje je pripremalo komunističko-terorističke akcije. Uhapšeno je 36 lica, od kojih su 33 osobe po odluci Prijekog suda osuđene na smrt strijeljanjem. Streljanje je izvršeno 19. listopada 1941. godine.

Članovi navedene grupe imali su zadatak, da pod vodstvom druga Dalibora Franciste, koji je bio domobranski kapetan, a istovremeno i zamjenik komandanta Vojnog komiteta pri Okružnom komitetu KPJ za Južnu Bačku (u Novom Sadu), organizirao je izvlačenje veće količine ratne opreme, oružja i municije za potrebe narodnooslobodilačke borbe. U Petrovaradinskoj tvrđavi bila je velika količina oružja koje su okupatori zaplijenili od bivše jugoslavenske vojske. Grupa je u ovoj akciji otkrivena djelomično i zbog neopreznosti njenih članova.

Na pojačani teror okupatora i domaćih izdajica, narod Slavonije i Srijema odgovorio je masovnijim odlaskom u narodnooslobodilačku borbu. O tome svjedoči i zapis njemačkog funkcionera poslan u Berlin, u kojem stoji: „Uprkos višekratnog zasijedanja izvanrednog pokretnog suda u Velikoj župi Vuka, i uprkos mnogim sprovedenim strijeljanjima, širi se komunizam iz dana u dan. Zatvori u Mitrovici, Vukovaru i drugi su prepunjeni!“

Okupatorske kvislinške vlasti su i pljačkale poljoprivredne proizvode i sprovodile teror nad svima koji nisu udovoljili njihovim zahtjevima. Vražan vid otpora Slavonije i Srijema, bila je borba za ljetinu, što se vidi i iz naslova oglasa „ni zrna žita okupatoru“. Veliku ulogu u toj akciji imali su narodnooslobodilački odbori formirani 1942. godine na području vukovarske komune.

Zločini Viktora Tomića

Iznenadeno snagom narodnooslobodilačkog pokreta, rukovodstvo tzv. NDH ocjenjuje da ga lokalni, upravni i policijski organi ne mogu suzbiti. Zbog toga u Vukovar dolazi za šefa Višeg redarstvenog povjereništva Viktor Tomić. Imenovao ga je poglavnik Ante Pavelić. Tri dana poslije objavljenog proglašenja o Tomićevom dolasku u Srijem, Okružni komitet KPJ je izdao proglaš o ustaškom teroru. U njemu se između ostalog kaže: „Hrvati i Nemci! Dignite svoj glas u zaštitu progonjenih Srba. Ne dozvolite da oni koji vam ugnjetavaju, koji su vam uzeli slobodu i pljačkaju vas, uništavaju srpski narod. Okupatori i njegove sluge Pavelićeve ustaše, ubijaju i progone i poštene Nemce i Hrvate, oni su neprijatelji i hrvatskog i nemačkog naroda zato svi zajedno sa Srbima ustanite u odlučnu borbu za zaštitu progonjenih Srba, jer time ćete braniti i sebe, svoju slobodu i prava. Vi, Nemci i Hrvati treba da se nalazite u prvim redovima boraca protiv planova okupatora da između sebe zavadi narode Srema. Spas svih naroda Srema leži u jedinstvu i borbi Srba, Hrvata, Nemaca i drugih protiv okupatora i njegovih slugu“

Okružni komitet KPJ posebno se angažirao na učvršćivanju bratstva i jedinstva svih naroda Srijema.

Dolaskom Viktora Tomića, nastupa period još strašnijeg terora nad stanovništvom Velike župe Vuka. On se angažirao u strijeljanju talaca i učesnika narodnooslobodilačkog pokreta. Dovoljno je bilo da pogine jedan Nijemac, ili ustaša, pa da za svakoga bude strijeljano deset nevinih ljudi. Tako su strijeljani mještani Mitrovice, Iriga, Zemuna i drugih mjesta. Taoci su dovođeni i smješteni u prostorije Župskog redarstva i „Crvenog magazina“.

Prvo suđenje po dolasku Viktora Tomića održano je 14. kolovoza 1942. godine. Pred sud je dovedeno 18 osoba iz Novih Karlovaca, Kuzmina i drugih

mjesta. Optuženi su da nisu prijavili okupatorsko-kvislinškim vlastima lica koja su radila za narodnooslobodilački pokret, da su surađivali s partizanima, davali im oružje. Od 18 optuženih samo je jedan oslobođen, a ostali su osuđeni na smrt strijeljanjem, koje je istog dana izvršeno. Drugo suđenje održano je istog dana, 14. kolovoza 1942. godine, pred Vijećem Pokretnog prijekog suda. Sačinjavali su ga dr Ivan Vidnjević (prijedsednik) i članovi dr Ljudevit Ivković i dr Krunoslav Poredski; državni tužilac je bio Vladimir Vranković. Optuženi su bili rodoljubi iz Kuzmina. Optužnica ih je teretila da su znali partizane i njihove simpatizere ali ih nisu prijavili. Optuženi su osuđeni na smrt strijeljanjem, koje je izvršeno istog dana.

Treće suđenje održano je sutradan, 15. kolovoza 1942. godine. Optuženi su bili uglavnom iz Sremske Mitrovice. Optužnica ih je teretila za suradnju s partizanima, za članstvo u SKOJ-u, za davanje Crvene pomoći i drugo.

Četvrto suđenje održano je 19. kolovoza 1942. godine. Moglo bi se nazvati „Mitrovačko suđenje“. Optuženo je 12 lica. Pripisivano im je da su formirali i rukovodili organizacijom narodnooslobodilačkog pokreta u Sremskoj Mitrovici, skupljali materijalnu pomoć za NOP i organizirali paljenje okupatorsko-kvislinškog žita. Zbog toga su svi osuđeni na smrt strijeljanjem.

Nakon ovih održana su još četiri suđenja rodoljubima iz Iriga, Maridika, Rivice, Nove Pazove, Jazaka, Lačarka, Golubinaca, Vojke i drugih mjesta.

Za vrijeme boravka Viktora Tomića u Vukovaru, i djelovanja Pokretnog prijekog suda, u Dudiku je strijeljano 455 rodoljuba. Među njima Karlo Benmajz i Hudi Matija, članovi Okružnog komiteta KPJ za Srijem, Dimitrije Marčetić, član Mjesnog komiteta KPJ za Zemun, Johan Mike, sekretar Okružnog komiteta SKOJ-a za Srijem, Smaženka Antun, sekretar SKOJ-a i politički komesar Fruškogorskog partizanskog odreda, Dalibor Francisti, član SKOJ-a, koji je u ulozi domobranskog satnika snabdijevao oružjem i municijom iz neprijateljskih skladišta partizane u Fruškoj gori.

Krajem mjeseca kolovoza izdajnici su u suradnji sa okupatorom odlučili da se sjedište Višeg redarstvenog povjereništva smjesti u Sremsku Mitrovicu, dijelom uz obrazloženje da se borbene operacije odvijaju uglavnom u Fruškoj gori, pa će se, s obzirom na blizinu, efikasnije dijelovati.

Po dolasku u Sremsku Mitrovicu, Viktor Tomić je zatvorenike koji su se nalazili u Vukovaru poslao u Jasenovac. Iz elaborata Komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njegovih pomagača, vidi se da je 26. kolovoza 1942. godine krenula prva grupa uhapšenih za Jasenovac. Prema pronađenom popisu u grupi je bilo 141 lice i 24 djece.

Veliki broj žrtava jasenovačkog logora prošao je kroz vukovarksi zatvor, ali nikada se neće znati točan broj, jer je vrlo malo sačuvanih dokumenata koji se odnose na navedene događaje. Najveći broj dokumenata je spaljen početkom studenog 1944. godine, kada je sjedište župskog redarstva premješteno u Vinkovce. Tom prilikom je uništena sva arhiva Župskog redarstva, Pokretnog prijekog suda i Višeg redarstvenog povjereništva.

Nakon odlaska Viktora Tomića u Sremsku Mitrovicu 26. kolovoza 1942. godine, ostala su potresna svjedočanstva o njegovoj aktivnosti — devet humaka sa nevinim žrtvama zločina.

Posljednje žrtve

Više redarstveno povjereništvo prestalo je sa radom polovinom listopada mjeseca 1942. godine, ali je djelovanje Prijekog suda i dalje nastavljeno u Srijemu. Uhapšeni su dovođeni u Vukovar, u podrume Župske redarstvene oblasti. Atmosferu u „ženskom zatvoru“ opisala je Olga Jovanović-Čerevicki, istakavši ponos i prkos zatvorenica, koje su ustaše brutalno maltretirale i mučile. Posebno emotivno je pisala o devet djevojaka iz Neština, među kojima je bila i sekretar SKOJ-a Biba Rajković. Sudbina djevojaka iz Neština je istovjetna sudbini na stotine zatvorenika koji su otjerani u logor Jasenovac.

Posljednje žrtve u Dudiku bit će po odluci Pokretnog prijekog suda (koji je održao tri suđenja) strijeljanje u veljači 1943. g. Optuženi su uglavnom uhvaćeni za vrijeme velike neprijateljske ofanzive na Frušku goru, a optužnica ih je teretila, između ostalog, da su „propustili prijaviti vlastima druge poznate komuniste i njihov protudržavni rad“. Tom prilikom strijeljano je 30 rodoljuba iz Popinaca, Krčedina, Divoša, Iloka, Lačarka, Sremske Mitrovice i drugih mjesta.

Nalaz Anketne komisije

Neposredno po završetku rata pristupilo se utvrđivanju zločina okupatora i njihovih pomagača. U Vukovaru je osnovana Anketna komisija, pri Komisiji za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača u Vojvodini, koja je počela sa radom 25. travnja 1945. godine. Predmet rada Komisije je eksuhmacija leševa žrtava ubijenih u toku 1941-1945. godine u Dudiku.

Prilikom prvog uviđaja, otkopana je jama u kojoj su se nalazili leševi ljudi iz Negoslavaca, Bršadina, Borova i Bobote. Pronađeno je ukupno 19 leševa, od kojih 15 muških i 4 ženska. U zapisniku Komisije pod brojem 8 stoji: „Leš žene s vezanim rukama na leđima, kosa s pletenicama, na sebi ima zeleni kostim, lubanja prostrijeljena, ležala je na leđima. Prisutni su prepoznali Đurđević Ljubu iz Bršadina...“

Na kraju rada Komisija je ustanovila da je u devet jama na Dudiku pronađeno 455 leševa. Strijeljani su rodoljubi, članovi KPJ i SKOJ-a iz 61 mjesta Slavonije i Srijema.

Žrtve

Na stratištu Dudik ubijeni su stanovnici sljedećih mjesta:

Banoštor, Batajnica, Belegiš, Beška, Bingula, Bjeljina, Bobota, Borovo-naselje, Bribir, Bršadin, Bukovac, Čerević, Divoš, Dobrinici, Erdevik, Golubinci, Grgurevci, Ilok, Irig, Jamena, Jazak, Kraljevci, Krčedin, Krušedolski Prnjavor, Kupinovo, Kuzmin, Lačarak, Ledinci, Mali Radinci, Mandelos, Maradić, Morović, Mošorin, Negoslavci, Novi Karlovci, Nova Pazova, Novi Sad, Osijek, Perlez, Petrovaradin, Popinci, Rivica, Ruma, Sremska Kamenica, Sremski Karlovci, Sremska Mitrovica, Sremska Rača, Sibač, Stari Banovci, Stara Pazova, Stejanovci, Surčin, Surduk, Susek, Veliki Radinci, Vinkovci, Vizić, Vojka, Vukovar, Zagreb, i Zemun.

SRIJEMSKI FRONT

Srijemski front je formiran nakon oslobođenja Beograda. Ogorčenim borbama početkom prosinca 1944. godine probijene su prve linije, i front se stabilizirao na potezu Sotin—Grabovo—Berak—Orbolik—Otok—rijeka Sava. Osmog prosinca jedinice Crvene armije zajedno sa Petom vojvođanskom brigadom izvršile su desant preko Dunava kod Vukovara. Nakon žestokog obračuna, desantne jedinice su se vratile u Bačku, a oslobođenje Vukovara je odgođeno.

Uviđajući značaj srijemskog fronta za ishod ratnih operacija, drug Tito je 16. siječnja 1945. godine posjetio liniju fronta. Interesovao se o uvjetima života boraca i o borbama. Jake neprijateljske snage zauzele su 17. siječnja Šid, ali je snažnim protunapadom naših jedinica ne samo vraćena teritorija, već je neprijatelj potisnut na liniju Šaregrad—Bapska—Tovarnik—Ilinci—rijeka Sava, gdje će se zadržati sve do proboja. Proboj je uslijedio 12. travnja 1945. godine, nakon jake artiljerijske pripreme. Jedno za drugim oslobođana su sela, u 18 sati i Vukovar. U toku naredna dva dana, 13. i 14. travnja, oslobođena su i sva ostala mjesta na području vukovarske općine.

Na dijelu fronta koji se nalazi na teritoriji općine Vukovar, u toku 126 dana borbe, palo je oko 3.000 boraca naše armije, oko 800 boraca Crvene armije, i oko 300 boraca Bugarske armije.

Spomenici revolucije

MEMORIJALNI PARK DUDIK

U spomen nevinih žrtava palih na Dudiku, radni ljudi i građani vukovarkse komune uz podršku velikog broja općina Slavonije i Srijema, odlučili su da zajedničkim sredstvima uredi Memorijalni park Dudik. Brigu oko izgradnje Memorijalnog parka Dudik preuzeo je Odbor koji je imenovala Općina skupština i sve društveno političke organizacije. U pismu Odbora upućenom svim društvenim organizacijama stoji: „Dudik je bio stratište koje je izniklo kao posljedica borbe protiv tuđinskog osvajača i domaćih izdajnika i tako postao najočigledniji primjer kakvom su cijenom plaćene tekovine naše NOB-e i revolucije, sloboda, bratstvo i jedinstvo i ljubav prema domovini“.

Idejno rješenje za uređenje i izgradnju Dudika dao je naš poznati stvaralac Bogdan Bogdanović, autor spomenika u Jasenovcu, Partizanskog groblja u Mostaru i drugih spomen-obilježja. U spomen-parku Dudik dominiraju buktnje, koje su po autoru „... stilizovane kao vitki konusi visine 18 metara. Pošto su postavljene tesno jedna uz drugu, posetilac prolazi između njih kroz veoma impresivne tesnace sa bogatim svetlosnim alternacijama. Do polovine, konusi su obleženi sitnim kamenim kvaderima, a u gornjem delu presvučeni su bakarnim trakama koje se spiralno probijaju kroz vazduh ka samom vrhu koji je od masivnog metala. Prolaskom kroz grupu buktnja prošlo se, u stvari, kroz fiksnu scenografiju, dospeva se u prostor trilisnog gledišta. Tri blago nagnuta kruga, svaki prečnika 18 metara spuštaju se ka zaravljenoj pozornici i mogu da prime najmanje 3.000 gledalaca.

16

Sastavni dio spomenika su i kamene šajke, koje simboliziraju život što se nastavlja i teče, sa epitafom (autor Đorđe Radišić):

Putniče,
koji si u budućnost krenuo,
zastani
i na ovom izvorištu
napoji se bistrinom vode
lepotom slobode
i ljubavlju onih
koji za nju dadoše živote.

Memorijalni park Dudik svečano je otvoren 26. lipnja 1980. godine. Tom prilikom je Milka Planinc, tada predsjednica CK SK Hrvatske rekla:

— Simboli Bogdana Bogdanovića, umjetnika koji nam je širom Jugoslavije poklonio niz lijepih memorijalnih spomenika, okrenuti su budućnosti, okrenuti su danima koji dolaze, stvaralaštvu i borbi za nove odnose, ljudskoj sutrašnjici pravde i napretka. Ovaj grad bratstva i sloge, u kojemu radni ljudi s ponosom bilježe krupne rezultate u izgradnji socijalističke samoupravne Titove Jugoslavije, čuva uspomenu na one dane koji se više ne smiju ponoviti. Na ovom mjestu dešavali su se strašni zločini. Mi to ne smijemo zaboraviti.

Memorijalni park Dudik je postao mjesto koje posjećuju ljudi iz svih krajeva naše zemlje, u želji da se upoznaju sa značajnim događajima iz narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije. Na Dudiku se svake godine (druga subota u svibnju), organizira manifestacija „Sat povjesti u Dudiku“. Tada se evociraju uspomene na žrtve ovdje pale. Kroz sadržaj kulturnog programa, u kojem sudjeluje najveći broj mladih, izražava se zahvalnost palim borcima i žrtvama terora, i slavi ljepota slobode za koju su dali svoje živote. — Organizirane posjete prihvata Gradski muzej.

Ostala spomen-obilježja

Spomen-kosturnica na Trgu Marka Oreškovića u Vukovaru sa posmrtnim ostacima 338 žrtava fašističkog terora iz Dudika, 155 boraca Pete vojvođanske udarne brigade i 62 borca Crvene armije, koji su poginuli u borba 8. i 9. prosinca 1944. g. na prilazima Vukovara i Borova.

Partizansko groblje u Šaregradu. — Sahranjeno oko 450 boraca Prve i Druge proleterске divizije, 21. srpske, 48. makedonske divizije Jugoslavenske armije, pali u borbama na srijemskom frontu.

Partizansko spomen-groblje u Iloku. — Sahranjeno oko 300 boraca Šeste ličke proleterске divizije, 36. vojvođanske divizije, pali u borbama na srijemskom frontu.

Skupna grobnica sa spomenikom palim borcima na srijemskom frontu u Lovasu. — Sahranjeno 239 boraca NOVJ palih na srijemskom frontu, među kojima 177 boraca iz Petog slavonskog bataljona Prve brigade Pete krajiške divizije.

Skupna grobnica u Tovarniku. — Sahranjeno 80 boraca, ranjenika iz Vojno-partizanske ambulante u Tovarniku.

17

Skupna grobnica palih boraca NOR-a sa spomenikom na groblju u Mikluševcima. — Sahranjeni borci Prve, Četvrte i Desete krajiške brigade, Prve jugoslavenske brigade formirane u SSSR-u, te Prve artiljerijske brigade Pete divizije; ukupno 62 boraca.

Dvije skupne grobnice boraca sa srijemskog fronta u Negoslavcima. — U većoj grobnici sahranjeno 40, a u manjoj grobnici 8 boraca Prve proleterske i Osme crnogorske brigade Prve proleterske divizije palih na srijemskom frontu.

Skupna grobnica palih boraca i narodnog heroja Bodiroža Vida-Vicuke u Tompojevcima. — Sahranjeno 29 boraca Četvrte krajiške, Četvrte srpske i Prve jugoslavenske brigade Jugoslavenske armije palih na srijemskom frontu. Tu je sahranjen i narodni heroj Bodiroža Vid-Vicuka, komandant Četvrte krajiške udarne brigade.

Spomen-kosturnica boraca Crvene armije u Iloku. — U njoj je sahranjeno 1.044 boraca Crvene armije pali na području Srijema i južne Bačke.

Spomen-kosturnica boraca Bugarske armije u Vukovaru. — Sahranjeno 1.027 boraca Bugarske armije, pali u završnim operacijama na području sjeverno od rijeke Save.

Autentični spomenici

Spomen-pločama obilježene su: Kuća u Ul. Stjepana Supanca 29, gdje je osnovana prva socijalistička organizacija Vukovara (1895. g.) i Kuća u Novoj ulici 34, gdje je Josip Kraš 1940. g. sa partijskom organizacijom Vukovara razrađivao materijale sa Pete zemaljske konferencije KPJ; Kuća u selu Boboti, pred kojom su 25. srpnja 1941. g. ispaljeni prvi hici, čime je započeo oružani ustanak; Zgrada „Itekša“ u Ul. maršala Tita, u Iloku, gdje je od 1941—1944. g. bio ustaški zatvor; Zgrada u Tovarniku u kojoj je bila improvizirana Vojna bolnica i tu liječeno 120 boraca, koje su fašisti zvjerski pobili 17. siječnja 1945. g. Rodna kuća narodnog heroja Vase Đurđevića-Turčina u Bršadinu; Rodna kuća Milenka Apića iz Petrovca; Rodna kuća prvoborca Đoke Patkovića iz Bobote; zgrade u kojima su osnovani NOO u Bapskoj, Petrovcima i Radošu. — U Iloku su spomen-ploče narodnih heroja Josipa Kraša i Borisa Kidriča.

Spomen-biste: Revolucionaru Stjepanu Supancu u zgradi Radničkog doma, OŠ „Stjepan Supanc“ i drvnj industriji „Stjepan Supanc“ u Vukovaru; prvog iločkog socijaliste Adolfa Jakšića, u iločkom parku; braće Đurđević Vasa (proglašen za narodnog heroja), Dušan i Pera, ispred OŠ „Braća Đurđević“ u Vukovaru; narodnog heroja Bogoljuba Vukajlovića-Lale, na trgu u Boboti; narodnih heroja Slaviše Vajnera-Čiče i Ive Lole-Ribara, u parku u Iloku; palog borca Tome Gorete, učenika gimnazije, u predvorju gimnazije.

Spomenici sa skulpturom: Palim borcima i žrtvama fašističkog terora na Trgu Republike u Vukovaru; na mjestu gdje je pukla prva ustanička puška u selu Boboti, ispred OŠ „Bogoljub Vukajlović-Lala“; u dvorištu „Itekša“ u Iloku u spomen ženama zatvorenicama; palim borcima i žrtvama fašističkog terora u selu Tripinja.

Panorama Vukovara

VUKOVAR DANAS

Vukovar se nalazi na 95° 20'53" sjeverne geografske širine i 16° 40' 26" istočne geografske dužine, na području izrazito kontinentalne klime. Smješten je na terenu čija nadmorska visina varira od 108 m u Vukovaru, do 294 m na iločkom području. Općina Vukovar zauzima površinu od 607 km², te ima 32 naseljena mjesta. Prema popisu stanovnika od 1981. godine, općina broji 81.197 stanovnika, a u samom gradu živi 41.546 stanovnika. Hidrografsku mrežu sačinjavaju rijeke Dunav i Vuka. Cijelo područje je prekriveno izrazito kvalitetnom crnicom (oko 44.500 hektara oranica) u privatnom i društvenom sektoru. Površina pod šumom iznosi 4.820,55 hektara. Pored izrazitih karakteristika poljoprivrednog područja, općina je i jak industrijski kraj. Kombinat gume i obuće Borovo predstavlja okosnicu industrijskog razvoja, te zajedno sa Vuteksom, najvećom tvornicom pokrivača na Balkanu, VUPIK-om, poljoprivredno-industrijskim kombinatom, te ostale 82 organizacije udruženog rada u privredi i 258 organizacija i zajednica u neprivrednim djelatnostima, zapošljava oko 30.000 radnika.

Predškolskim institucijama obuhvaćeno je oko 1.200 djece, dok je osnovno obrazovanje organizirano u okviru 17 osnovnih škola, s blizu 10.000 učenika. Usmjereno obrazovanje pohađa oko 3.500 učenika, dok Viša ekonomska škola ima oko 300 redovnih i izvanrednih studenata. Narodna biblioteka, sa razvijenom mrežom seoskih knjižnica i čitaonica, ima oko 56.000 knjiga i okuplja oko 8.500 članova. Centar za kulturu, okuplja kulturne radnike svih profila, organizira kulturne akcije i manifestacije, te pruža pomoć kulturno-umjetničkom amaterizmu. Na području općine djeluje 14

Vukovara vodili su važni kopneni i vodeni putevi. Od sredine prošlog stoljeća, na Dunavu saobraćaju parobrodi, a organizirana dilžanska služba spominje se od 1695. godine. Prva osnovna škola radi od 1733, a Gimnazija od 1891. godine. Štamparija je osnovana 1867. Priključak na željezničku mrežu Vukovar je dobio 1878. godine. Telegraf je uveden 1859, a telefon 1901. Elektrifikacija Vukovara započela je 1909. Prva kazališna predstava izvedena je 1820. godine, a glumili su vukovarski učenici. Apoteka je u Vukovaru otvorena 1787. Opća javna bolnica počela je sa radom 1857. U toku prvog svjetskog rata Austro-Ugarska je izgradila veliku vojnu bolnicu u Bršadinu, nazvanu Drveni Beč.

U gradu djeluju slikari Mucke, Giffinger, Aron i Stronz. Mnoge značajne ličnosti rođene su u vukovarskom kraju — Zaharije Orfelin (1726—1785) srpski književnik i bakropisac, u Vukovaru; Adolf Jakšić (1845—1913) priznati mislilac, i jedan od prvih socijalista u Hrvatskoj, u Iloku; Antun Gustav Matoš (1873—1914), poznati hrvatski književnik, u Tovarniku; Nikola Andrić (1867—1942), hrvatski književnik i kazališni radnik, u Vukovaru; Julije Benešić (1883—1957), hrvatski književnik, u Iloku; Lavoslav Ružička (1887—1976), dobitnik Nobelove nagrade za kemiju, u Vukovaru; Stjepan Supanac (1891—1921), vođa radničkog pokreta, u Vukovaru.

Za počasne građane Vukovara proglašeni su: Josip Broz Tito (1962), Josip Cazi (1953), Edvard Kardelj (1979), Božidar Maslarić (1951), Moša Pijade (1951), Duro Salaj (1951).

Kulturno-povijesni spomenici

Dvor grofova Eltz. — Raskošno zdanje, čiju je izgradnju 1749. godine započeo vlasnik vukovarskog feuda njemački grof Anzelmo Kazimir Eltz. Dvorac je vjerojatno nastao na mjestu tekije (manastira) islamskih derviša Alijanaca. U periodu od 150 godina pretrpio izmjene. Početkom 20. stoljeća dobio je sadašnji osebujan izgled, prema nacrtima bečkog arhitekta Siedeka. Monumentalnost i vrlo skladno ukomponirani stilski detalji, svrstavaju dvorac u red najreprezentativnijih objekata baroknog razdoblja na hrvatskom tlu. Danas je u dvorcu smješten Gradski muzej.

Zgrada Županije srijemske. — Izgradnja je započela 1771. a završena 1777. godine. U kasnijem razdoblju zgrada je još nekoliko puta dograđivana, a do danas zadržala osnovne karakteristike klasicističkog stila. U sklopu Županije bio je i zatvor, i mala kapelica smještena u dvorištu. U njoj su ispovijedani zatvorenici osuđeni na smaknuće. Godine 1807. ovdje je obješen i Teodor Avramović Tican, vođa seljačke bune u Srijemu.

Centar grada. — U starom središtu grada, nalaze se zgrade sa lijepim baroknim lukovima. Građene su u tipičnom stilu marijaterzijanskog provincijalskog baroka. Među njima treba istaći zgradu „Dilžanske pošte“, na čijem se kamenom portalu nalazi uklesan natpis „ISCP 1819“ (Primus Syrmienis Cursus Publicus). U novije vrijeme ta je zgrada namijenjena Zbirci Bauer i galeriji umjetnina. U istoj ulici je i Zgrada Magistrata, (Domus oppidiana MDCCCXVIII 1818.). Veliki broj građanskih domova nastao je u drugoj

polovici XIX stoljeća. Pojedine građevinske cjeline zapažene su po dopadljivim arhitektonskim objektima, tipičnog provincijskog stila s elementima neorenesanse, drugog baroka i secesije.

Katolička crkva. — Građena 1723—1738. godine a sadašnji izgled dobila nakon promjena obavljenih po nacrtima bečkog arhitekta Rikarda Jordana krajem 19. stoljeća. Veći dio crkvenog inventara je iz 18. stoljeća. Bogata knjižnica i mala galerija slika čuvaju se u samostanu koji je pokraj crkve.

Pravoslavna crkva. — Građena 1731—1737. godine. Njen ikonostas datira iz 1757. godine. Rezbarije je uradio osječki kipar Firtler. Vrlo vrijedan crkveni inventar je iz 18. stoljeća. Na crkvi su u više navrata obavljene arhitektonske izmjene, posljednja 1935. godine.

Crkva Sv. Roka. — U neposrednoj blizini dvorca Eltz. Sagrađena 1740. godine, nakon epidemije kuge, koja je harala Srijemom i istočnim dijelom Slavonije.

Vučedol. — Svjetski poznat arheološki lokalitet, 6 km nizvodno od Vukovara. Vučedol je naseljen u različitim periodima od prethistorije do srednjeg vijeka. Najznačajniji nalazi su iz vremena eneolita kada je ovdje postojala tzv. vučedolska kultura. Trajala je od 2150—1850. g. prije naše ere, a rasprostirala se na području evropskog podunavlja. Ova kultura poznata je po razvijenoj proizvodnji bakrenog oružja i oruđa, kućama tipa megaron, i po jasnim oblicima društvene diferencijacije. Najatraktivnije je keramičko posuđe crnih stijenki s bijelim inkrustiranim detaljima. Iz ove grupe najpoznatija je kulturna posuda, nazvana — vučedolska golubica. Po svom značenju i simbolima, povezuje vučedolsku kulturu sa kulturom Egejskog mora.

Sotin. — Nedaleko od Vukovara je prava riznica arheološkog materijala, koji dokazuje da je naseljavanje teklo od predhistorije do danas. Najznačajniji je rimski period, kada se Sotin, poznat kao vojno i civilno naselje, javlja pod nazivom Cornacum.

Opatovac. — Srednjeevokovni kaštel. U parohijskoj crkvi Sv. Georgija, u ikonostasu u rokoko stilu, nalaze se ikone slikara Halkozovića iz 1772. godine.

Šaregrad. — Iznad samog sela izdiže se Burg Athija, kasniji Voćin, ostatak srednjovjekovne tvrđave koja se u dokumentima iz 15. stoljeća spominje kao posjed Ivana Morovičkog, mačvanskog bana. U 16. i 17. stoljeću nalazi se u rukama Turaka. Tvrđava je tokom ratova znatno oštećena. Do danas su se sačuvali samo ostaci masivnog zdanja od opeke, sa još vidljivim detaljima u stilu gotike. U mjestu je župa crkva Sv. Petra i Pavla, uz koju je sačuvan vrijedan gotički zvonik od opeke. Franjevički samostan posjeduje vrlo bogatu riznicu i biblioteku, a također i malu muzejsku zbirku kulturno-povijesnih i etnografskih predmeta.

Bapska. — Pored mjesta nalazi se jedan od najznačajnijih prethistorijskih lokaliteta (Gradac). Bapsko-lendelska kultura (kasnije sopotsko-lendelska po ovom mjestu dobila je naziv). Izuzetnu vrijednost ima crkvice Sv. Marije iz 13. stoljeća kao jedini sačuvani spomenik romanike na vukovarskom području.

ILOK

Ilok — jedno od najatraktivnijih mjesta na vukovarskom području — s obzirom na mnoštvo spomeničkih vrijednosti, u pravom je smislu riječi grad-muzej. Srednjovjekovni grad sa cjelokupnim obrambenim sistemom sagradio je Nikola Iločki. Unutar zidova je podigao dvorac, a romaničku crkvu iz 14. stoljeća dogradio je u gotičkom stilu. U njoj je od kuge umro Ivan Kapistran, koji je zajedno sa Ivanom Hunjadijem 1456. g. pobijedio Turke kod Beograda. Po njemu danas crkva nosi ime. Kralj Matijaš Korvin dodijelio je Nikoli Iločkom titulu kralja Bosne. Imao je pravo kovanja vlastitog novca. Njegov sin Lovro bio je jedan od najmoćnijih feudalaca svoga vremena. Do danas sačuvane zidine, uglavnom restaurirane, omogućavaju potpun srednjovjekovni ugođaj. Arheološkim iskopavanjima je ustanovljeno da su zidine podignute na mjestu gdje je naseljavanje otpočelo u prethistoriji i nastavilo se u neolitu, Eneolitu, bronznom dobu, latenu, te rimskom vremenu, kada je ovdje građana utvrda prema Dunavu — Cuccium.

Privilegije dobijene 1525. godine od kralja Ludovika II, iločki građani su uživali vrlo kratko. Već slijedeće, 1526. godine, Turci su zauzeli Ilok, a sam Sulejman Veličanstveni boravio je u gradu dok nisu zauzeti Vukovar i Osijek. Ilok je postao središte Srijemskog sandžaka, i kao i svi drugi gradovi dobio muslimanski karakter. Do danas je ostalo sačuvano tursko kupatilo hamam, napravljeno u jednoj srednjovjekovnoj kuli. Postoji i turski mauzolej — turbe, vjerojatno namjenjen za grob nekog dostojanstvenika. Grad je od Turaka oslobođen 1688. godine. Za zasluge u borbi protiv Turaka talijanski kneževi Odescalchi su 1697. godine dobili titule vojvoda srijemskih, i u posjed veliki iločki feud. Na mjestu dvora Nikole i Lovre Iločkog sagradili su u 18. stoljeću svoj dvokratni dvorac, koji je uz neke izmjene ostao do danas.

U 18. i 19. stoljeću Ilok postaje jak obrtnički i trgovački važan prometni centar na Dunavu. U toku drugog svjetskog rata zbog svog geografskog položaja, bio je snažno neprijateljsko uporište. Oslobođen je 4. prosinca 1944. godine, a u završnim ratnim operacijama bio je na liniji legendarnog srijemskog fronta. U Iloku je osnovana prva riječna mornarička jedinica NOP-a, koja je čamcima prebacivala partizanske jedinice s jedne strane Dunava na drugu.

U dvorcu kneževa Odescalchi danas je smješten Hotel „Dvorac“ i Muzej grada Iloka.

Muzej grada Iloka; tel. 73-252. — Suvremeno postavljena bogata muzejska zbirka, prikazuje kontinuirani tok povijesti grada i uže okolice, uključujući sve periode od prethistorije, do posljednjih ratnih operacija za oslobođenje zemlje. U sklopu postavke iz NOR-a, dat je poseban prikaz zbivanja i toka ratnih operacija na srijemskom frontu. U sastavu muzeja je i bogata galerijska zbirka, u kojoj se nalazi nekoliko umjetnina iz porodice Odescalchi, te umjetnine iz perioda 1900. g. do danas. Veći broj djela nastao je u likovnoj koloniji, koja već niz godina djeluje u Iloku.

Gradski muzej

Zbirka Bauër

INFORMACIJE

MUZEJI I GALERIJE

Zavičajni odjel Gradskog muzeja Vukovar, Ulica Ive Lole Ribara 2; tel. 41-065. — U zgradi baroknog dvorca iz 18. stoljeća. Osnovan 1946. godine, a u zgradu dvorca premješten 1967. godine. U 24 izložbene prostorije prikazan je materijal iz nekoliko zbirki: arheološke, povijesne, etnografske, zbirke radničkog pokreta i drugog svjetskog rata. Izloženo je 2.800 predmeta, koji u kronološkom slijedu daju uvid u bogatu kulturno-povijesnu prošlost ovoga kraja. Muzej posjeduje biblioteku sa oko 11.000 knjiga i reprezentativne dvorane u kojima se održavaju prigodne svečanosti. — Otvoren subotom i nedjeljom od 10—12 sati, četvrtkom zimi od 16—18 a ljeti od 18—20 sati. Za organizirane grupe, uz najavu posjete i u svako drugo doba dana.

Zbirka Bauer i galerija umjetnina, Ulica Moše Pijade 30/1; tel. 41-403. — Privremeno smještena u zgradi Kazališta Vukovar. Osnovana 1959. godine. Sadrži i prikazuje likovna djela općeg, nacionalnog i jugoslavenskog karaktera. Brojem djela i njihovom vrijednošću, predstavlja cjelinu u kojoj se nalazi 1.200 umjetnina (grafika, slika, skulptura). Posebna vrijednost fundusa je vidljiva u kronološkoj prezentaciji razvoja „Hrvatske moderne“, tj. razvoja umjetnosti između dva rata u Hrvatskoj (1900—1945). U stalnom postavu su izložena djela autora Vlaha Bukovca, Ivana Meštrovića, Josipa Račića, Miroslava Kraljevića, Vladimira Beca, Antuna Augustinčića i drugih. — • Otvorena svaki dan 7—14 sati, subotom od 8—12, nedjeljom od 10—12, četvrtkom od 18—20 sati. Posjete moguće i u svako drugo vrijeme uz najavu.

Spomen-muzej Drugog kongresa KPJ, M. Tita 2. — U zgradi Radničkog doma, gdje je Kongres i održan. Djeluje od 1960. godine, uređen neposredno uz kongresnu dvoranu. Dokumentirano su prezentirani događaji koji se

Vučedolska golubica

Muzej nobelovca Ružičke

odnose na revolucionarni radnički pokret 1919—1920. godine, s posebnim osvrtom na Drugi kongres KPJ. — • Otvoren subotom i nedjeljom od 10—12, četvrtkom od 18—20 sati. Posjete moguće i svako drugo vrijeme uz prethodnu najavu Gradskom muzeju.

Spomen-muzej nobelovca Lavoslava Ružičke, Ulica Moše Pijade 36 — U rodnoj kući nobelovca Lavoslava Ružičke. U jednoj prostoriji prikazan je njegov životni put. Čitav niz originalnih medalja i priznanja govori o njegovom plodnom radu u oblasti organske kemije. Muzej je otvoren 1977. godine. Za organizirane grupe uz najavu posjete u svako vrijeme. — Otvoren subotom i nedjeljom od 10—12, četvrtkom od 18—20 sati.

Etnografska zbirka Rusina i Ukrajinaca u Petrovcima. — U autentičnoj zgradi, u samom središtu mjesta, izloženo je, u dvije prostorije, 300 originalnih eksponata tipičnog gazdinstva s početka ovog stoljeća. U preostale dvije sobe priređuju se tematske izložbe iz kulturno-društvene djelatnosti Rusina i Ukrajinaca Hrvatske, a u sklopu godišnje manifestacije „Petrovačko zvono“.

STALNE MANIFESTACIJE

- **Sat povijesti u Memorijalnom parku Dudik**. — Svake godine druge subote u svibnju, uz prigodan kulturno-umjetnički program evociraju se uspomene na pale borbe i žrtve fašističkog terora.
- **Petrovačko zvono**. — Republička smotra folkloru i cjelokupnog kulturnog stvaralaštva Rusina i Ukrajinaca SR Hrvatske; druga polovica svibnja.
- **Mikluševci**. — Smotra folkloru svih ovdašnjih narodnosti.
- **Goranovo proljeće**. — Smotra mladih recitatora, najčešće sa pjesmama revolucionarne tematike; krajem veljače.
- **Susreti amatera stvaralaca**; početkom svibnja.

• **Iločka berba grožđa**. — Smotra kulturno-umjetničkih društava stvaralaštva, uz učešće estradnih umjetnika. Program se izvodi un grada Iloka; sredinom rujna.

• **Izložba cvijeća** u dvorcu Ilok, u povodu međunarodnog Dana

• **Sahovski festival** omladinaca i seniora Slavonije i Baranje, ruj.

• **19. svibanj**. — Tradicionalna manifestacija kojom se obilježava god otvaranja mosta Ilok-Bačka Palanka (1974. g.).

• **Divadlo**. — Tradicionalno prikazivanje dramskih ostvarenja Slovačko-prosvjetnog društva „Ljudevit Štur“; 2. veljače i 26. prosinca.

TURISTIČKE AGENCIJE

Generalturist, poslovnica Vukovar; Proleterska bb, u hotelu Dunav. tel. 41-680 i 41-626, telex 28004 yu gentur.

Turističko društvo „Vučedol“; M. Pijade 23, tel. 41-565.

SMJEŠTAJ

Hotel „Dunav“ (150-1), B-kategorije, Trg Republike bb. Tel. (056) 44-544, 33-992; telex 28237 yu hotdu. Taverna, cafe-bar, disco klub, kuglana, restoran i nekoliko terasa prema Dunavu i Vuki. U samom središtu grada. Slavonski i riblji specijaliteti.

Hotel „Radnički dom“ (50 1), tel. 44-543. Restoran, pivnica, ljetna bašta.

Motel „Vučedol“ (50 1) na Vučedolu, 5 km od Vukovara. tel. 44-705, 44-624. Ugodan smještaj u bungalov-kućicama. Restoran sa nadaleko poznatim ribljim specijalitetima. Na obali Dunava pješčana plaža.

Hotel „Dvorac“ (32 1) B-kategorije, u Iloku, 35 km od Vukovara; tel. 73-152. U ambijentu starog iločkog grada; dvije dvorane sa srednjovjekovnim ugođajem, disco klub i ljetna bašta; pogled na Dunav.

Motel „Lovka“ (76 1), kod Iloka; tel. 73-206. Uz sam Dunav, sa pješčanom plažom i bungalovima u obliku brvnara.

RESTORANI

Gradska kavana. — U povijesnoj zgradi Radničkog doma, u samom centru grada. Uz restoran je pivnica; ljetna bašta prema Vuki. Tel. 41-952.

Tri vrške. — Restoran na obali Dunava, uređen u stilu koliba dunavskih alasa. Nudi riblje specijalitete. Tel. 41-102.

Mornar tel. 41-449; **Slavija** tel. 41-614.

PTT SLUŽBA

— Poštanski broj 56230 Vukovar
56223 Borovo

Pozivni telefonski broj 056

Pošta, Ul. M. Pijade bb/ radno vrijeme 7—12 h, subotom 7—19 h, nedjeljom i praznikom 9—11 h. — Tel. 41-142.

Pošta 3, Ulica JNA 36; tel. 44-225.

Pošta Borovo, radno vrijeme 7—19 h, subotom 8—14, nedjeljom i praznikom 9—11 h. Tel. 41-604.

BANKA

Komercijalna banka Vukovar, M. Tita 1..... 41-588

Šalteri: Centrala, M. Tita 1. tel. 44-352; Dunav, Ul. Ive Lole Ribara d-6, tel. 41-107; Mitnica, Ulica JNA 76, tel. 44-120. — U Borovu: Borovo I, Radnički dom, tel. 44-278; Borovo II, Ulica JNA 5, tel. 43-740; Borovo IV, Ul. Nikole Demonje bb, tel. 41-765.

MILICIJA

Općinski SUP, Ul. Ive Lole Ribara 31, tel..... 41-144
— Operativno dežurstvo..... 41-440
— Milicija..... 92
— Odjeljenje za pogranične poslove na Dunavu..... 41-147
Vatrogasna služba..... 93
Dobrovoljno vatrogasno društvo, Trg M. Gupca 2..... 41-650

ZDRAVSTVO

Hitna medicinska pomoć..... 94
Medicinski centar, Ul. I. F. Gundulića 2..... 41-555
— Bolnica..... 41-555
— Odjel za opću zaštitu, Sajmište 1..... 41-819
— Zubni odjel, Trg M. Gupca 3..... 41-125
Centralna apoteka, M. Tita 12..... 41-310
Apoteka u Borovu, Ul. Karla Marksa 38..... 44-020

ZA VOZAČE

SPI — Služba pomoći i informacija (8—20 h)..... 987
Auto-moto društvo „Polet“, Ul. JNA 53..... 44-868

Servis

ADM „Polet“, Ulica JNA 53..... 43-955

BENZIN

INA, Ulica JNA bb..... 41-857
INA, Borovo, Ul. K. Marksa bb..... 44-481
Jugopetrol, Trg R. Končara bb..... 44-651
NAP — Naftagaspromet, Ul. 8. XII 1944. g. bb..... 44-755

28

SPORT

Nogometni klub Borovo, stadion..... 44-416
Nogometni klub Vuteks, Proleterska 28..... 43-374
Odbojkaški klub Vukovar, Zmajeva 2..... 42-583
Plivalište u Borovu..... 44-882
Radnički nogometni klub Sloga, B. Kidriča bb..... 44-982
Savez za fizičku kulturu, M. Tita 13..... 41-885
SIZ za fizičku kulturu, M. Tita 13..... 41-508
Sportska dvorana Borovo..... 41-264
Veslački klub Vukovar, Parobrodsko 5..... 43-565

PROMETNE VEZE

Aerodrom Osijek-Klisa (23 km)..... 44-584
Autobusni kolodvor, Ul. B. Adžije bb..... 41-583
Željeznički kolodvor Borovo (5 km)..... 41-126
Hidrogliser Beograd—Novi Sad—Vukovar polazi svaki dan u 7 h a vraća se u 19 h.

VAŽNIJI TELEFONI

Borovo, jugoslavenski kombinat gume i obuće..... 41-255
Centar za kulturu, M. Pijade 32..... 41-504
Gradski muzej, I. L. Ribara 2..... 41-065
KUD Sloga, M. Tita 9..... 44-869
KUD „Maksim Gorki“, Borovo..... 41-255
Narodna biblioteka, Blok-centar..... 41-632
Radio-stanica Vukovar, M. Tita 16..... 41-520
SIZ u oblasti kulture, M. Pijade 32..... 41-898
Skupština općine Vukovar, I. L. Ribara 11..... 41-355
SUBNOR, Općinski odbor, M. Tita 2..... 41-170
Velepromet, trgovačka RO, Z. J. Jovanovića 13..... 41-260
Vukovar, ugostiteljska RO, O. Price 1a..... 41-730
VUPIK, poljoprivredno-industrijski kombinat, Dunavska 2..... 41-444
VUTEKS, Vukovarska tekstilna industrija, Proleterska 28..... 41-333

LOV

Prostrane šume i prirodni okoliš obiluju znatnim količinama visoke i niske divljači. Love se divlje svinje, jeleni, jeleni lopatari, srne, mufloni, zečevi, jazavci, lisice a ima i fazana. Dozvole: **Lovačko društvo „Bratstvo-jedinstvo“**, Ul. Ive Lole Ribara 106, tel. 44-458.

RIBOLOV

Osim štuke, u vodama Vuke i Dunava ima i ostale plemenite ribe: šarana, smuda, soma, kečige. U Samoupravnoj interesnoj zajednici ribarstva moguće je dobiti dozvole za sportski ribolov, koje se izdaju turistima. Dnevna dozvola stoji 100 dinara, dozvola do 15 dana 300 dinara, a dozvola do 30 dana 500 dinara. — **SIZ ribarstva** nalazi se u Parobrodskoj ulici bb, tel. 44-914.

29

Na Dunavu

Plivalište u Borovu

IZLETIŠTA

Adica, 2 km od centra grada. Slikovita ada, u starom toku Vuke, prekrivena gustom hrastovom šumom. Trim staza i uređeno dječije igralište, pružaju izvanredne mogućnosti za rekreaciju. Ugostiteljski objekt „Adica“, u adaptiranoj šumarskoj kući, tel. 41-870.

Vučedol, 6 km nizvodno od Vukovara, na Dunavu. Obronci Fruške gore prekriveni su plantažama vinograda. Šumska hladovina, staze za šetnju, sportski tereni i pješčane plaže, pružaju izvanredne mogućnosti za rekreaciju. Tu je ujedno i svjetski poznat arheološki lokalitet iz vremena eneolita. Restoran, uz smještaj u bungalovima, pruža kompletnu ugostiteljsku uslugu.

Jelaš, 20 km od Vukovara, uz cestu prema Šidu. U starom grofovskom dvorcu smješten je restoran „Jelaš“ (lovački specijaliteti). Cijeli prostor prekriven je gustom hrastovom i borovom šumom.

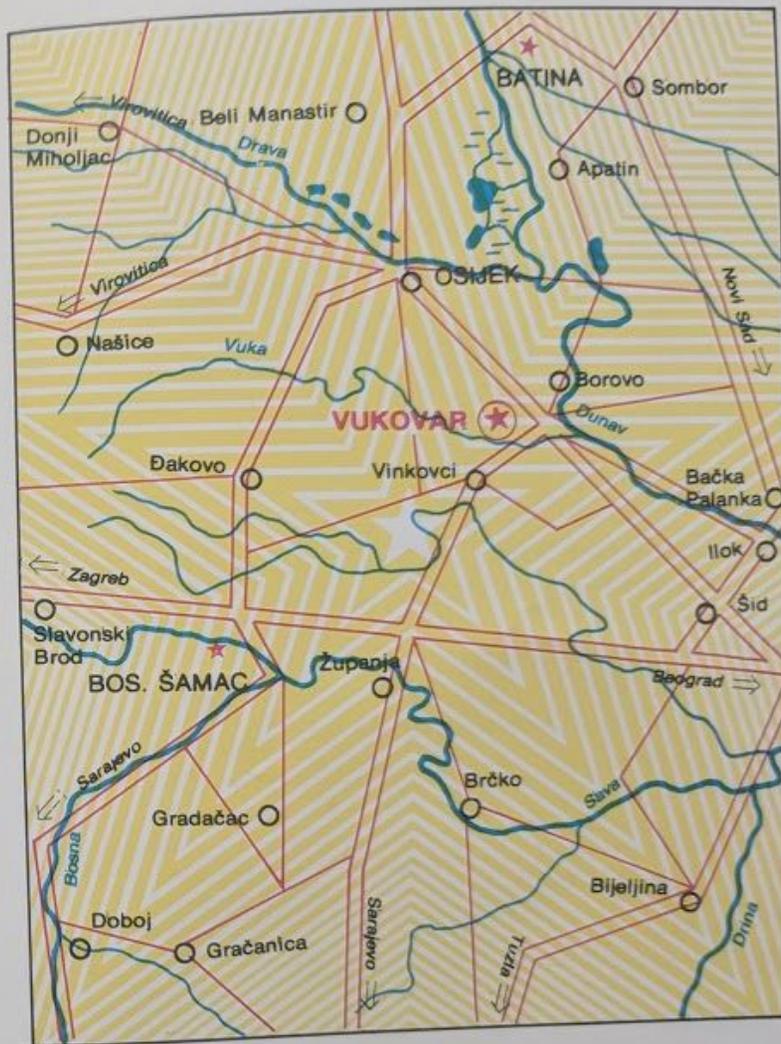
SAJMOVI

U **Vukovaru**, na sajmištu, sajmovi su svakog 3. i 18. u mjesecu.

U **Iloku**, na sajmišta u donjem gradu, održavaju se sajmovi 24. travnja, 13. listopada, 2. kolovoza, 23. listopada i 25. studenog.

Štampanje ove knjige pomogli:

Konferencije sindikata RO VUTEKS, SOUR VUPIK i SOUR Borovo, zatim SOUR Borovo, SOUR VUPIK, radne organizacije VUTEKS, Građevinar, Velepromet, Komercijalna banka Vukovar, ZOIO Croatia, te Općinska konferencija SKH i Općinska konferencija SSRNH, SORA Vukovar 84, SIZ za fizičku kulturu, odmor i rekreaciju općine i Skupštine općine Vukovar.

UDALJENOSTI

Vukovar—Borovo	7 km	Vukovar—Ilok	32 km
Vukovar—Osijek	32 km	Vukovar—Bačka Palanka—Novi Sad	80 km
Vukovar—Apatin—Sombor	60 km	Vukovar—Šid—Beograd	139 km
Vukovar—Vinkovci—Županja	39 km	Vukovar—Županja—Sarajevo	237 km
Vukovar—Županja—Zagreb	287 km		

Sadržaj

Uvod	3
REVOLUCIONARNI PROCESI	4
Stjepan Supanc	5
Radnički dom	5
Drugi kongres KPJ	7
Pobjeda komunista na izborima	8
Poslije obznane	9
STRATIŠTE NA DUDIKU	10
Prvo strijeljanje	11
Zločini Viktora Tomića	13
Poslijednje žrtve	15
Nalaz Anketne komisije	15
Žrtve	15
SRIJEMSKI FRONT	16
Spomenici revolucije	
MEMORIJALNI PARK DUDIK	16
Ostala spomen-obilježja	17
Autentični spomenici	18
VUKOVAR DANAS	19
STARIJA POVIJEST	20
Kulturno-povijesni spomenici	22
ILOK	24
INFORMACIJE	25
Muzeji i galerije	26
Stalne manifestacije	27
Turističke agencije	27
Smještaj	27
PTT služba	27
Banka	28
Milicija	28
Zdravstvo	28
Za vozače	28
Sport	29
Važniji telefoni	29
Lov	29
Ribolov	29
Izletišta	30
Sajmovi	30
UDALJENOSTI	31